

Aanspoelsel

● *Tijgerbaars aan de haak. Foto: Stefan Markx, via Facebook.*

Exotische verrassing op het Noordzeekanaal

Regelmatig mogen we op het Noordzeekanaal nieuwe gasten van overzee verwelkomen, tenminste als het geen invasieve soort betreft. Sportvissers zullen blij zijn met de komst van de gestreepte zeebaars (*Morone saxatilis*), die begin vorig jaar op het IJ gevangen werd door Jan Robert Callenbach. De 'striped bass', zoals de vis wordt genoemd in de streek van origine, de oostkust van de Verenigde Staten, is een kustvis die voor de paai het zoete binnenwater opzoekt. De soort kan wel twee meter lang worden en lijkt op een zeebaars met bruine of groene lengtestrepen. Een andere wel heel exotische vis die in augustus '21 door Stefan Markx op het Noordzeekanaal is gevangen is de tijgerbaars (*Terapon theraps*). De thuisbasis van deze vis vormen de kustwateren van het westelijke deel van de Stille Oceaan en de Indische Oceaan, waar deze het liefst vertoeft in wierevelden en tussen de wortels van mangroven. Op het brakke Noordzeekanaal kan deze tropische vis zich misschien handhaven. Door koelwaterlozingen is de temperatuur er, zeker plaatse-lijk, voor de vis aangenaam warm. Beide soorten zouden als larve

kunnen zijn meegelift in het ballastwater van schepen. De gestreepte zeebaars kan ook zijn uitgezet, zoals lang geleden de snoekbaars in onze wateren terecht is gekomen. Bronnen: Ecomare en Sportvisserij Nederland.

Terug van dertig jaar weggevoest: de waddenviltbij

Tijdens het zoeken naar de zeldzame ijszijdebij heeft Menno Reemer van EIS Kenniscentrum Insecten in juni 2021 op Texel een waddenviltbij gevonden. Deze bij was al dertig jaar niet meer in Nederland gezien en staat dan ook op de Rode Lijst als 'verdwenen'. De twee soorten hebben een bijzondere relatie. De waddenviltbij is namelijk de koekoeksbij van de ijszijdebij, dat wil zeggen dat de waddenviltbij haar eitjes afzet in het nest van de ijszijdebij. Een bijzonder soortenpaar dus, dat in heel Europa zeldzaam is. Iets om trots én zuinig op te zijn dus!

Otter in Amsterdam

Zaterdag 19 juni 2021 waren er al loopsporen gevonden op Strandeland (IJburg) en langs de oever van de Diemer Vijfhoek ook aangevreten vis en spraints (uitwerpselen), maar nu zijn er voor het eerst ook beel-

den van het bijzondere dier: de otter (*Lutra lutra*) is terug in Amsterdam. Overdag op 28 november 2021 is voor het eerst in de omgeving van de Diemer Vijfhoek de otter op de wildcamera vastgelegd door Geert Timmermans en Edo Goverse. Normaal levert een camera met een beetje geluk fraaie nachtbeelden op van een passerende vos, boom-marter of ree, maar nu was, voor de allereerste keer in de omgeving van Amsterdam, ook een otter en overdag(!) op foto vastgelegd. De foto's laten zien hoe de otter scharrelt rond een hoopje stenen dat aan de oever van het water ligt. Hij snuffelt aan de stenen en aan het blikje sardines (opgehangen om dieren te lokken) dat voor de camera hangt, om vervolgens zijn weg te vervolgen. Het duurt alles bij elkaar ruim een minuut, maar de impact van de beelden is groot. Na een halve eeuw is de otter weer terug in Amsterdam. De beelden zijn de kroon op het werk van Geert Timmermans en Edo Goverse die al in 2012 camera's in het gebied hadden staan om de door hen verwachte otter op beeld vast te leggen. Na de eerste foto van de cameraval hebben de onderzoekers samen met medeonderzoekers Stijn Nollen, Atze van der Goot en Koen Wonders in de periode tot en met het schrijven van dit artikel (20 januari 2022) nog een tiental foto- en videobeelden van de otter op verschillende plekken kunnen vastleggen. Ook worden nu spraints gevonden en verzameld, niet alleen in de Baai van Ballast en de Diemer Vijfhoek maar ook in het aangrenzende woongebied van IJburg. De otter lijkt dus een blijvertje. De verzamelde spraints worden op ethanol gezet en worden

● Wildcamerafoto van de Amsterdamse otter. Foto: Atze van der Goot, Koen Wonders & Stijn Nollen.

later door het onderzoeksinstituut Alterra onderzocht op DNA. Op basis van het DNA wordt een genetische vingerafdruk gemaakt. Met die gegevens is het mogelijk om te bepalen met hoeveel individuen we te maken hebben, kan het gedrag in kaart worden gebracht en is ook iets te zeggen over de herkomst. In Amsterdam en omgeving was de otter lange tijd verdwenen (Melchers & Timmermans, 1991). In het Nieuwe Diep werd in 1930 een otter gezien en in 1931 een otter doodgeslagen. In de 'Diemensch Buitenlanden' leefden otters en in Uitdam (1942) werden tamme eenden door een otter opgevreten. Ook in het Amsterdamse Bos werden regelmatig otters gezien (1943, 1945, 1946 1952, 1953) en in de winter van 1953/54 slaagden de gebroeders W. en P.W. Branders erin om een loopspoor in de sneeuw vast te leggen. In de Sloterplas werd in 1953 een otter gezien en in de winter van 1955/56 werd daar een vrouwtje met drie jongen waargenomen. In 1963 werden twee spelen-

de otters in de Nieuwe Meer gezien. In Waterland is nog een otter (1975 en 1980) gezien en in Varkensland (1985) werden loopsporen in de modder gevonden. En toen was het voorbij.

Tussen 2002-2008 is de otter met succes in de Weerribben-Wieden geherintroduceerd met dieren uit Oost- en Noord-Europa en vanuit daar vond een gestage herkolonisatie door Nederland plaats. Na 24 jaar afwezig te zijn geweest in Noord-Holland werd op 11 juni 2010 in het Vechtplassengebied een otter gefotografeerd met een wildcamera (Van den Akker & Harder, 2010) en op 5 september 2011 is een verkeersslachtoffer gevonden (♀) langs de Bloklaan (N403) in Loosdrecht.

Op 4 november 2016 is nabij een van de Natuurbruggen onder de N236, tussen de Ankeveense Plas en het Naardermeer, een otter op de wildcamera vastgelegd. In 2017 en later zijn er otters gezien in het Naardermeer (Goverse et al., 2018). Nabij de kruising A1-A6 is in

2020 een otter (♀) doodgereden en in 2021 zijn voor het eerst weer na lange tijd in het Naardermeer otters geboren (Slump, 2021). En hopelijk straks ook weer in Amsterdam. Wordt vervolgd!

Geert Timmermans
harmat4@xs4all.nl

Literatuur

- AKKER, R. VAN DEN & J. HARDER, 2010. Oriënterend onderzoek naar het voorkomen van boommarters in de Oostelijke Vechts-treek. Landschap Noord-Holland, Castricum.
- GOVERSE, E., G. TIMMERMANS, E. DE HAAN & L. HOOGENSTEIN, 2018. Noord-Holland verwelkomt de otter. Tussen Duin & Dijk 17(3): 12-14.
- MELCHERS, M., & G. TIMMERMANS, 1991. Haring in het IJ, de verborgen dierenwereld van Amsterdam. Stadsuitgeverij Amsterdam, Amsterdam.
- SLUMP, A., 2021. Na halve eeuw weer otter geboren in het Naardermeer. www.natuurmonumenten.nl/natuurgebieden/naardermeer/nieuws/na-halve-eeuw-weer-otter-geboren-het-naardermeer.